

Nr 383.

Av herr Nyberg m. fl., om viss modifikation av den frivilliga överenskommelsen om behovsprövning på bostadsmarknaden.

I enlighet med riktlinjer som uppdragits av hyresregleringskommittén infördes den 1 oktober 1953 en frivillig behovsprövning på bostadsmarknaden. Till grund för behovsprövningen låg en överenskommelse, varigenom fastighetsägarorganisationerna förband sig att vid uthyrning av ledigblivna lägenheter följa vissa normer, som närmast tog sikte på att bereda barnfamiljerna ökade möjligheter att göra sig gällande i konkurrensen om bostäderna. Dessa normer innebar, att lägenheter om ett rum och kök, som icke var uppenbart olämpliga som familjebostäder, skulle uthyras till hushåll om minst två personer med barn. Dispens från dessa normer skulle i viss utsträckning kunna meddelas av särskilda organ, uthyrningsnämnder, bestående av representanter för de lokala fastighetsägarföreningarna. Överenskommelsen förelades 1953 års riksdag i proposition nr 18, och riksdagen beslöt rekommendera dess antagande vid de kommande förhandlingarna med vederbörande organisationer.

Riksdagens beslut var emellertid icke enhälligt. I tredje lagutskottet, som beredde ärendet, yrkades reservationsvis dels avslag på förslaget och dels vissa uppmjukningar av bestämmelserna. I sistnämnda fall följde reservanternas motioner i första kammaren av herrar Bergvall och Ohlon och i andra kammaren av herr Waldemar Svensson i Ljungskile m. fl. De påyrkade modifieringarna innebar, att även ensamstående skulle få rätt att hyra ledigblivna lägenheter om ett rum och kök samt äkta makar och ensamstående, som ämnar ingå äktenskap, två rum och kök. I reservationen anfördes bl. a. att alltför restriktiva villkor skulle kunna skapa problem av den art att överenskommelsen som sådan skulle bli svår att upprätthålla.

Dessa av reservanternas uttalade farhågor har besannats. Redan innan överenskommelsen började tillämpas uttalades från olika håll den meningen, att bestämmelserna icke skulle kunna tillämpas. Särskilt var detta fallet i de större städerna. Vad man särskilt vände sig emot var att familjer utan barn icke skulle få hyra större lägenheter än ett rum och kök. Sedan överenskommelsen trätt i kraft har det också visat sig, att normerna icke kunnat helt tillämpas. I detta sammanhang hör emellertid erinras om att en viss oklarhet om överenskommelsens innebörd gjort sig gällande. Detta påtalades också i en interpellation till justitieministern av herr Dahlén i andra kam-

maren under 1953 års höstriksdag, i samband med att herr Dahlén frågade om statsrådet ville medverka till att vissa uppmjukningar vidtoges i överenskommelserna. Det var sålunda oklart, huruvida även nyproducerade lägenheter skulle falla under överenskommelsen, eller om de skulle fördelas av de lokala bostadsförmedlingarna enligt av dem tillämpade bestämmelser. Och om det sistnämnda var fallet frågade man sig, hur förfaringssättet skulle bli på de orter, där kommunal bostadsförmedling saknades. Interpellationen och den debatt som därefter följde jämte de anvisningar som utfärdats av centralrådet för bostadsfördelning synes dock ha klarlagt, att nyproducerade lägenheter skulle undantas från behovsprövningen och sålunda fördelas av de lokala bostadsförmedlingarna. På det fåtal orter, där behovsprövningen gäller men bostadsförmedling saknas, torde överenskommelsen ha ganska liten praktisk betydelse.

Det är emellertid klarlagt att normerna för bostadsanvisningen icke kunnat följas i de större städerna. Man har varit tvingad att tillämpa mindre restriktiva bestämmelser. I de medelstora städerna har det visat sig att behovsprövningen främst skapat oro och förvirring. Det antal ansökningar om dispens som kommit till uthyrningsnämnderna har varit relativt få. Där emot har det förekommit massor av förfrågningar angående bestämmelsernas innebörd från oroliga fastighetsägare och hyresgäster. Den irritation som man befarade när överenskommelsen kom till stånd har sålunda visat sig uppstå.

Eftersom nyproducerade lägenheter är undantagna från överenskommelsen och lägenhetsbyten får ske oberoende av densamma, är i praktiken endast en mindre del av bostadsmarknaden underkastad denna reglering. Det kan i detta läge diskuteras huruvida den icke borde helt avvecklas. Emellertid har uthyrningsnämnder nu tillsatts i de orter, som bostadsanvisningen berör, och de svårigheter på bostadsmarknaden, som ledde till att överenskommelsen ingicks, föreligger fortfarande. Man får i detta sammanhang icke helt bortse ifrån de särskilda svårigheter, som barnfamiljerna har att kämpa med. Skäl torde sålunda tala för att överenskommelsen bibehålles tills vidare, även om det givetvis bör understrykas, att den måtte slopas så fort detta kan anses vara fullt motiverat. Däremot kvarstår alltfört bärande skäl för uppmjukningar av den omfattning som motionsvis förordades vid 1953 års riksdag. Dessa gick som nämnts ut på att äkta makar utan barn skulle få rätt att hyra lägenheter om två rum och kök samt ensamstående personer ett rum och kök. En uppmjukning i denna riktning skulle föra överenskommelsen betydligt närmare den praxis som uppstått vid regleringens genomförande och den ordning som gäller för de kommunala bostadsförmedlingarna. Dessutom bör framhållas, att även om man icke helt vill fränkänna denna behovsprövning en viss betydelse, är det givetvis önskvärt att den blir så liberal som möjligt.

Vi anser oss sålunda böra till riksdagens prövning även i år framlägga

frågan om modifikationer i den frivilliga överenskommelsen. Ett beslut i denna riktning skulle innebära, att Kungl. Maj:t anmodades verka för att en uppmjukning kom till stånd.

Med stöd av vad sålunda anförts får vi hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville göra framställning om att Kungl. Maj:t måtte verka för en sådan modifikation av den frivilliga överenskommelsen om behovsprövning på bostadsmarknaden, att äkta makar och bostadsökande som ämnar ingå äktenskap skall beredas tillgång till ledigblivna lägenheter om två rum och kök samt ensamstående personer till lägenheter om ett rum och kök.

Stockholm den 27 januari 1954.

Olaus Nyberg.

C. W. Carlsson.

Martin Larsson.
